

LARS TOBISSON:

Med sikte på valet

Partisekreteraren i Moderata Samlingspartiet presenterar i denna artikel moderaterna inför valet. Han framhåller att regeringen vid det här laget är sönderregerad. Oenighet inom partiet och skandaler nöter på den. Men författaren varnar kraftigt från att taga ut en seger i förskott. Socialdemokraterna har stora ekonomiska resurser och har den här gången allt att vinna och mycket att förlora. Men, sammanfattar Tobisson: Sverige är värt en bättre regering.

När denna artikel skrivs, är det på dagen ett halvt år kvar till valdagen den 19 september. Av alla opinionsundersökningar att döma är det mycket jämnt mellan socialister och icke-socialister – möjligen med en knapp övertikt för de senare. Utgången av den kraftmätning som skall vara i sex månader framåt är förvisso svårtippad.

Det finns en gammal regel från idrottsvärlden, enligt vilken man inte spelar bättre än vad motståndaren tillåter. Denna politiska analys kan därför lämpligen inledas med en granskning av det andra laget – den socialistiska sidan. Framtiden är mest osäker för vänsterpartiet kommunisterna, och det sammanhänger naturligtvis med 4-procent-spärren vid val till riksdagen. Om vpk hamnar under gränsen, torde saken vara klar. Socialdemokraterna får mycket svårt att på egen hand uppnå majoritet. Skulle vpk däremot klara sina 4 procent, ja då är regeringsfrågan fortfarande öppen.

Att man inom vpk är medveten om sitt dåliga utgångsläge, därom vittnar nomineringen till riksdagsvalet i Norrbotten. Där har de två nuvarande riksdagsmännen – den Werner-trogna Eivor Marklund och den Moskva-trogne Alf Löwenborg – fått byta plats på listan. Den uppgivna motiveringen är att den nyvalda viceordföranden Eivor Marklund har för många partiangelägenheter att sköta för att stå på första plats. Detta argument är ihåligt så att det förslår Arbetsbördan som riksdagsman är lika stor oavsett om man står som etta eller tvåa på listan. Förutsatt att man blir vald, förstås. Och det är här förklaringen ligger. Om vpk missar 4-procent-spärren för riket men klarar

12-procent-spärren för valkretsen Norrbotten, får partiet endast en riksdagsman – Alf Löwenborg!

Vpk:s svaghet skapar ett taktiskt dilemma för socialdemokraterna. När kommunisterna i januari-Sifo sjönk till 3,5 procent, utsattes de för en krigsförklaring från arbetarpressen och regeringspartiets valstrateger. Vpk skulle köras i botten och så många röster som möjligt räddas för arbetarregeringen. Men i februari gick vpk upp igen med en statistiskt ointressant halvprocent, och så blev det åter tyst. Så länge hr Werner balanserar kring 4 procent i opinionsundersökningarna, kommer socialdemokraterna att slitas mellan två eldar: skall de inrikta sig på att erövra så många kommuniströster som möjligt, eller gagnar de sina intressen bättre genom att t o m kanske hjälpa vpk att klara spärren?

Regeringens problem

Nu har naturligtvis socialdemokraterna fullt upp med egna problem. Lågkonjunkturen släpper inte sitt grepp. Varslen om friställningar är många och de lediga platserna få. Att arbetslösheten hittills legat på en förhållandevis låg nivå har flera orsaker: tron på att svackan skulle bli kort, lagerstödet, utbildningsstödet och det ökade anställningskyddet. Men på samma sätt som dessa faktorer fördröjt uppgången i antalet arbetslösa, kommer de att försena behovet av nyanställningar. Företagen har nu stora lager av varor och personal. Det krävs en kraftig efterfrågeökning för att dels varulagren skall reduceras, dels undersysselsatt arbetskraft

skall ges produktiva arbetsuppgifter och därutöver nya medarbetare skall behövas. Åman-lagarnas baksida är just denna, att eftersom de inte skapar några nya jobb, måste ökad trygghet för dem som redan har jobb betyda mindre chanser för nytillträdande grupper att komma in på arbetsmarknaden. Detta drabbar handikappade, hemmafruar som vill börja förvärvsarbete och inte minst förstagångsväljande ungdomar.

Trots konjunktdämpningen är inflationstakten fortfarande hög. I början av 1960-talet fick finansminister Sträng uppbära mycken kritik för att han ansåg, att man för framtiden fick acceptera en prisstegring på upp till 3 procent om året. Mot slutet av 1960-talet var inflationen uppe i det dubbla. De senare åren har konsumentprisindex ökat med tvåsiffriga tal. Liksom förra året vid den här tiden säger nu finansministern att inflationen i år skall stanna vid 7–8 % – den kommer med stor sannolikhet att åter överstiga 10 procent. Och trots vad regeringen försöker göra gällande är den inte längre importerad utan i högsta grad hemmagjord. 1975 förklarades endast en procentenhet av tio av den internationella prisstegringen.

Regeringens största misslyckande på det ekonomiska området gäller dock skattepolitiken. Trots årliga sk skattesänkningar har det totala skattetrycket stigit från 50 procent av bruttonationalprodukten 1970 till 58 procent i år. Marginalskattedebatten gäller inte längre nivåer på 50 eller 60 procent utan 100 procent och däröver. Pomperipossas problem uppkom genom att det sk beloppstaket för socialförsäkringsavgifterna slopa-

des i Haga-2-uppgörelsen, bakom vilken stod s, c, och fp. Vi moderater har alltsedan dess protesterat, motionerat och tjatat men utan större effekt. Det skall kanske erkännas, att vi var lite försiktiga med exempel på marginalskatter över 100 procent, eftersom vi ville undvika att ge intryck av att särskilt värna om egenföretagare med inkomster över 150 000 kr. Men när en folkkär författarinna bekänner att hon dels alltid röstat socialdemokratiskt, dels tjänar 2 miljoner kr om året, då får hon hela folket med sig!

Oenighet och skandaler

Regeringspartiet har problem även i andra avseenden. Sällan har inför ett val den interna opinionen varit så splittrad i väsentliga frågor som i år. Ett bra exempel är inställningen till förslaget om sex timmars arbetsdag för småbarnsföräldrar. För någon dag såg det ut som om statsminister Palme övervunnit motståndet från Kvinnoförbundet och LO. Men dementin kom snabbt – ännu är striden inte bilagd.

LO har varit särskilt flitig med att störa friden för de socialdemokratiska valplanerna med allehanda radikala framstötter. Den fackliga grenen av "rörelsen" vill socialisera all mark och skärpa reavinstbeskattningen kraftigt – inte särskilt gångbara krav ett valår. Och man kör hårt med Meidners löntagarfonder, trots att statsministern vill skjuta diskussionen på framtiden och trots att en klar majoritet av löntagarna föredrar ett system med individuella andelar.

Partier, som sitter länge vid makten, blir så småningom allt mer benägna att missbru-

ka den. Socialdemokraterna har klarat sig hyggligt under många år, men nu är det färdigt. En förteckning över det senaste halvårets skandaler blir lång. Där har vi bl a Strängs och i än högre grad Anna Hedborgs skatteavdrag. Där har vi den sk timråkratin, enligt vilken endast socialdemokrater duger till nämndemän. Den enligt Palme "monumentalt klantiga" valutasmugglingen på Arlanda kommer att dröja sig kvar i debatten, så längre de västtyska pengarnas ursprung inte är klarlagt. Hans Ericsons – fortfarande enligt Palme – "tavla" när han reste till Kanarieöarna lär ha sin troligaste förklaring i att Transportbasen inte visste, att öarna hör till Spanien! Och sist men inte minst skandalen med Stålverk 80 och den statliga företagsamheten överhuvudtaget, som inte bara är besvärande i största allmänhet för regeringen utan dessutom utgör ett enormt politiskt misslyckande som kostar skattebetalarna åtskilliga miljarder.

Framtid i frihet

Listan kan göras mycket längre. Men exemplen torde tillsammans med det förut anförda räcka för att konstatera, att aldrig har socialdemokraterna haft en så dålig början på en valrörelse.

Men nu är det dags för en annan regel från idrottslivet: underskatta aldrig din motståndare! Vi icke-socialister kan inte förlita oss på vpk:s svaghet och s-pampars dumheter. Det är ändå de egna insatserna som blir avgörande.

I Moderata Samlingspartiets långsiktiga valplanering kan urskiljas tre skeden. Under

det första, som omspände andra halvåret 1975, aktualiserade vi främst idépolitiska frågeställningar under mottot "Framtid i frihet". Vi angrep den förkärlek för kollektiva lösningar, för planhushållning och detaljstyrning som kom till så tydligt uttryck på den socialdemokratiska partikongressen. Vi klargjorde, att socialisering betyder centralisering och byråkratisering. Och att en sådan utveckling på sikt innebär något ännu mer allvarligt: ett hot mot demokratins livskraft.

Mot allt detta sätter vi moderater vår tilltro till den enskilda människan, till hennes vilja och förmåga att ta ansvar för sig och sin familj. Vi har mött ett mycket gott gensvar. Att debatten är obekväm för våra motståndare märks på att de föredrar att vika undan. När de tvingas att gå i svaromål, talar de inte om förhållandena här i Sverige och just nu – i stället kritiserar de uttalanden av svenska högerpolitiker vid tiden för demokratins genombrott eller av vad de anser vara utländska reaktionärer som Strauss i Västtyskland eller Thatcher i England.

Valfrihet och oberoende

Vi kommer självfallet att hålla den idépolitiska debatten vid liv. Men vi har redan hunnit in i ett andra skede med starkare inriktning på sakpolitiska frågor. Startpunkten kan sägas ha varit den grundliga genomgång av hela det politiska fältet som gjordes under den allmänna motionstiden och som resulterade i den förmodligen största motionen i riksdagens historia.

"Valfrihet och oberoende" är det genomgående temat i våra förslag i partimotionen.

På det ekonomiska området kommer med all sannolikhet skatterna att bli den viktigaste valfrågan. Här kräver vi ett stopp för skattetryckets stegring. Marginalskatterna måste successivt sänkas till högst 50 procent i vanliga inkomstlägen.

Mot arbetslösheten är vårt vapen en näringspolitik, som stimulerar initiativ och nyföretagande. Småföretagens villkor måste förbättras och statliga förlustbolag saneras. Och vi måste äntligen få en allmän arbetslöshetsförsäkring, som ger ett tillfredsställande skydd för såväl anställda som företagare och nytillträdande.

Prisstegringen kan dämpas endast om den snabba stegringen av arbetskraftskostnaderna motverkas. Redan 1974 presenterade Gösta Bohman i riksdagen ett program mot inflationen. Grundtanken är här att statmakterna skall garantera löntagarna en köpkraftsförbättring med exempelvis 3 procent om året och vara beredda att infria denna utfästelse med skattepolitiska åtgärder. Med denna garanti i ryggen skulle löntagarna kunna ålägga sig restriktivitet med lönehöjningar och företagarna med prishöjningar. För att skydda oss mot prisimpulser utifrån krävs det också en aktiv valutapolitik.

Utanför det ekonomiska området torde familjepolitiken tilldra sig det största intresset inför valet. Förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar, avdragsrätt för barn tillsynskostnader och vårdnadsersättning är de metoder vi vill använda för att åstadkomma en ökad valfrihet mellan hem- och yrkesarbete och mellan olika tillsynsformer. Inom vårdpolitiken satsar vi på decentralisering – färre nya dyra mastodontsjukhus, flera huslä-

kare och mer hemsjukvård. På bostads- och markpolitikens område vill vi skapa valfrihet genom att underlätta enskilt ägande. Inom utbildningen måste kravet på kvalitet hävdas och försöken att avskaffa betygen motarbetas. Slutligen finns det anledning att åter med kraft föra fram kravet att människorna i ett rättssamhälle skall kunna känna säkerhet till liv, hälsa och egendom.

Sverige är värt en bättre regering

Det kan förutses en långsam övergång i ett tredje skede, då vi naturligtvis fortsätter att tala om idépolitik och sakfrågor, men då intresset alltmer inriktas på regeringsfrågan. Ju närmare valet vi kommer, desto oftare kommer vi att få höra talet om borgerlig splittring och om avsaknaden av ett gemensamt program. Det sistnämnda är inget märkligt. Det är tvärtom normal parlamentarisk praxis att olika partier var för sig redovisar sina förslag. Det kan före valet ange vilka andra partier de är beredda att regera tillsammans med, men ministärens sammansättning och program blir beroende av hur rösterna fördelar sig. Så gör man i andra länder med flerpartisystem, och så handlade socialdemokraterna före koalitionen med bondeförbundet på 1930-talet resp 1950-talet.

Så här långt fram i analysen kan det finnas skäl att ägna några ord åt våra medspelare. Åtminstone på riksplanet har centerpartiet alltsedan förra valet strävat efter borgerlig sammanhållning. Att det ändå blivit åtskilliga avsteg från denna linje beror dels på att man känt sig tvungen att följa med i det ny-

valsskrämda folkpartiets vinglande, dels på att man intagit en särståndspunkt i energipolitiken.

Folkpartiet behöver inte längre frukta ett nyval. Men i sin iver att skaffa en profil slår man inte bara mot socialdemokraterna utan också mot moderaterna. Attackerna borde dock avta, ju närmare valet vi kommer. Om inte annat blir det svårt för folkpartiet att förklara, hur man efter valet skall kunna samverka med ett parti, som man under valrörelsen utsatt för angrepp.

Vi moderater är beredda att anpassa vår politik i syfte att underlätta samarbete. Våra främsta mål är att åstadkomma regeringsskifte på riksplanet, att bevara den icke-socialistiska majoriteten i de kommuner där den vanns 1973 och att erövra den på andra håll. I detta avseende liknar vi socialdemokraterna – båda anser vi det helt avgörande vem som sitter vid styret. Mittenpartierna gör en något annan bedömning och sätter större värde på sakpolitiska justeringar i regeringens förslag via kompromisser och uppgörelser, m.a.o. vad som kallas resultatpolitik. Men vi moderater vet att makten finns i Kanslihuset: det är där och inte i riksdagen som det helt dominerande antalet rikspolitiska beslut fattas, det är där man har kontroll över utnämningsspolitiken och utredningsväsendet.

Den här inställningen kan formuleras i termer av en principiell strategi: "I opposition driver vi oppositionspolitik, i koalition regeringspolitik". Det betyder, att vi i nuvarande läge är beredda att justera våra ståndpunkter för att få ett enigt uppträdande till stånd på den icke-socialistiska sidan. Där-

emot är vi inte beredda att kompromissa med socialdemokraterna och därmed hjälpa en ålderstigen regering att sitta kvar. Sådana företrädare för mittenpartierna, som ser med motvilja på trepartisamverkan, bör kanske betänka, att om moderaterna vid ett icke-socialistiskt flertal hålls utanför regeringen, bör vi enligt min mening tillämpa samma strategiska princip: "I opposition oppositionspolitik". Något annat tror jag skulle vara ödesdigert för partiets trovärdighet på längre sikt.

Men matchen är inte vunnen ännu. Vi måste först besegra socialisterna den 19 september. Och vi vet att socialdemokraterna har stora resurser att sätta in. Hur stora har

vi kunnat studera i den nyutkomna skriften om den socialdemokratiska maktapparaten. Där kan man utläsa hur det stora och mäktiga partiets företrädare lyckats vinna kontroll över snart sagt alla viktiga samhällssektorer. Låt mig utan alla jämförelser i övrigt citera de radikala studenterna i vänsterrevoltens Paris i slutet av 1960-talet: "Motståndaren är välorganiserad".

Det krävs alltså mycket arbete, om vi skall kunna nå det så länge eftertraktade målet: att äntligen få till stånd en utvädring och förnyelse i statsrådsberedning och departement. Men det finns ett gott skäl för alla icke-socialister att göra stora insatser: Sverige är värt en bättre regering!

BERG & HJELT Advokatbyrå KB

Nybrogatan 7, 114 34 Stockholm

Telefon vx 23 73 70

Advokat *Gunnar Berg*, Advokat *Richard W. Hjelt*, Advokat *Åke Hane-Weijman*.

Advokat *Carl Patric Ossbahr*, Advokat *Erik af Petersens*.

Jur. kand., civ.ek. *James Tuveson*.